

Спільна торговельна політика ЄС в умовах глобальних торговельних війн.

ШНИРКОВ О.І.

*(Київський національний університет
імені Тараса Шевченка)*



With the support of the
Erasmus+ Programme
of the European Union

За підтримки програми Еразмус+ Європейського Союзу в межах проекту Центру досконалості Жана Моне №611625-EPP-1-2019-1-UA-EPPJMO-CoE «Поглиблений розвиток європейських студій в Україні: міждисциплінарний підхід».

Підтримка Європейською Комісією створення цієї публікації не передбачає підтримку її змісту, який відображає думку тільки авторів, і Комісія не може нести відповідальність за будь-яке використання інформації, яка тут міститься.

With the support of the Erasmus+ Programme of the European Union within the Jean Monnet Centre of Excellence Project № 611625-EPP-1-2019-1-UA-EPPJMO-CoE “Advancing European Studies in Ukraine: Interdisciplinary Approach”.

The European Commission's support for the production of this publication does not constitute an endorsement of the contents, which reflect the views only of the authors, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein

ЄС у світовій торгівлі товарами та послугами (у %%).

	2008	2018
ЄС	17.3	16.7
КНР	8.8	13.8
США	13.5	14.2
Японія	5.7	4.8

Основи спільної торговельної політики країн - членів ЄС

Угода про заснування Європейського об'єднання вугілля та сталі у 1951 р.:

- можливість спільно встановлювати верхні та нижні ліміти **тарифів** на вугілля і сталь,
- органи ЕОВС мали право **рекомендувати** країнам вносити зміни до їх митних тарифів,
- здійснювати контроль за імпортом та експортом **ліцензуванням**,
- в окремих випадках рекомендувати впровадження **кількісних обмежень**.
- **координація** торговельної політики окремих країн-членів, а не її спільний характер.

Термін *спільна торговельна політика* (common commercial policy)

- Термін з'явився в Угоді про заснування Європейського економічного співтовариства у 1957р.;
- інші англomовні терміни - *common commercial policy, common trade policy, single trade policy, external trade policy, EU trade policy*
- спільний, єдиний, союзний, зовнішній характер.

Принципи та цілі

- Основним **принципом** розвитку торговельної політики ЄС, як й інших видів економічної політики, є *принцип відкритої ринкової економіки з вільною конкуренцією*.
- **Цілі** спільної торговельної політики :
 - необхідність розвивати торгівлю між державами-членами і третіми країнами;
 - підвищувати конкурентоспроможність підприємств;
 - забезпечувати потреби Союзу щодо постачання сировини і напівфабрикатів;
 - необхідність усунення суттєвих порушень у функціонуванні економічних систем держав-членів
 - сприяти гармонійному розвитку світової торгівлі,
 - поступовій відміні обмежень у міжнародній торгівлі та зниженню митних бар'єрів.

Виключна компетенція Союзу

- **Наднаціональний** характер торговельної політики ЄС;
- «торговельна політика базується на **єдиних принципах**»;
- **Сфера** міжнародної торговельної політики також не є постійною та змінюється з розвитком самого Європейського Союзу, глобалізацією світової торгівлі в цілому. Римські угоди :
 - зміна тарифних ставок;
 - укладання тарифних і торговельних угод;
 - досягнення уніфікації заходів з лібералізації;
 - експортна політика;
 - заходи із захисту торгівлі, такі як ті, що мають бути прийняті у випадку демпінгу чи субсидування.

Інші сфери спільної торговельної політики ЄС

- підпорядкованість їй міжнародної торгівлі **послугами, інтелектуальної власності та інвестицій** - такі сфери повинні мати **спільну, подвійну компетенцію**;
- зовнішня компетенція Союзу стає виключною для галузі, яка зазнала **вичерпної або значної гармонізації**;
- за умов недостатньої гармонізації виключна компетенція Союзу обмежена і потребує **доповнення** відповідними рішеннями окремих країн-членів.

Амстердамський договір 1997р.

- включив міжнародні угоди стосовно послуг й **інтелектуальної власності** до сфери виключної компетенції Союзу;
- спільні заходи Союзу у цих сферах можуть здійснюватися тільки в **кожному випадку** окремо, (а не автоматично) на основі одностайного рішення Ради за поданням Комісії та після узгодження з Європейським Парламентом.

Ницький договір (з 2003р.)

- відокремив інтелектуальну власність у цілому та її комерційні аспекти;
- регулювання торгівлі послугами та комерційні аспекти прав інтелектуальної власності віднесено виключно до компетенції Союзу, отже, таким чином, значно розширена сфера спільної торговельної політики;
- зовнішні угоди Союзу з цих питань затверджуються тільки **одностайним рішенням** Ради, якщо вони стосуються внутрішніх питань Союзу, які вимагають одностайних рішень Ради в принципі або які ще не врегульовані внутрішніми рішеннями організації.

Лісабонська Угода 2007р.

- віднесла зовнішню інвестиційну політику до **виключної компетенції ЄС**;
- визначили її як **новий рубіж** спільної торговельної політики;
- **Нова інвестиційна політика ЄС з 2009р.** реалізується виключно на союзному рівні.

Стратегія ЄС «Торгівля для всіх. До більш відповідальної торговельної та інвестиційної політики» (2015р.):

- посилення ролі Європи у глобальних ланцюгах даної вартості;
- сприяння розвитку торгівлі послугами;
- створення правил для міжнародної електронної торгівлі та міжкордонного руху даних, протидія цифровому протекціонізму;
- використання потенціалу міжнародної тимчасової міграції професіоналів;
- визначення як пріоритетних питань подолання міжнародної фрагментації регуляторних вимог до товарів та послуг;
- забезпечення ефективного управління митними процедурами та сприяння торгівлі;
- гарантування доступу до енергетичних ресурсів та сировини;
- захист прав інтелектуальної власності;
- Нова торговельна та інвестиційна стратегія ЄС (2015р.) залишає питання поглиблення торговельних відносин з Росією відкритим без змін у політиці РФ. Така позиція ЄС пов'язана з агресією Росії проти України та анексією Криму.

- .

Основні інструменти спільної торговельної політики ЄС на товарних ринках

Інструменти	Рівень	Особливості
1. Мито	ЄС	У межах раундів ГАТТ/ СОР; автономний
2. Преференційне мито (митна квота)	ЄС	Загальні преференції; преференції для найменш розвинених країн; спеціальні ініціативи
3. Квоти	ЄС	Незначна кількість (переважно у сільському господарстві та рибальстві)
4. Добровільне обмеження експорту (ДОО)	ЄС / національний	Усунення до 1999 р. (автомобілі у 1999р.)
5. Антидемпінгове мито	ЄС	Максимально 5 років (поновлення можливе)
6. Домовленості про фіксацію цін	ЄС	Базові ціни замість антидемпінгового мита
7. Регуляторні бар'єри	ЄС (переважно), національний	Технічні в основному
8. Експортні субсидії	ЄС	Тільки сільське господарство
9. Внутрішні субсидії	ЄС / національний	Застосовуються правила СОР та ЄС
10. Ліцензування (автоматичне)	Національний	Для внутрішнього ринку ЄС; правила ЄС
11. Захисні заходи	ЄС	Правила СОР та ЄС
12. Правило походження товару	ЄС	Тести на зміну тарифної позиції, додану вартість, технічний. Кумуляція походження
13. Контроль експорту товарів та технологій подвійного призначення	ЄС / національний	Правила ЄС
14 Економічні санкції	ЄС	Рішення ООН та ЄС
15. Заходи з підтримки експорту	ЄС	Правила СОР та ЄС
16. Регулювання імпорту	ЄС	Правила ЄС
17. Регулювання експорту	ЄС	Правила ЄС

Торговельні Угоди ЄС (листопад 2019р.)

- різні форми інституціалізації торговельних угод зі **137** країнами :
- реалізовував торговельні угоди з **38** країнами,
- з **48** країнами такі угоди реалізовувалися частково,
- з **25** країнами угоди очікували відповідних процедур,
- з **5** країнами велися перемовини щодо оновлення угод,
- з **21** країною проводилися перемовини щодо підписання нових угод,

Піраміда торговельних преференцій ЄС у середині 2019 р.

Європейський економічний простір	Вільна торгівля, участь в Єдиному внутрішньому ринку
Швейцарія	Вільна торгівля промисловою продукцією, лібералізація ринків транспортних послуг, сільськогосподарської продукції, робочої сили
Туреччина	Митний союз для промислової продукції, преференції для окремої сільськогосподарської продукції
Канада	Вільна торгівля промисловою продукцією
Найменш розвинені країни	"Все, крім зброї"
Балканські країни та країни – кандидати на вступ	Угоди про асоціацію та стабілізацію
Ізраїль	Вільна торгівля промисловою продукцією
Україна, Грузія, Молдова	Угоди про асоціацію
Середземноморські країни	Асиметричний вільний доступ промислової продукції, сільськогосподарського експорту, зони вільної торгівлі.
Країни АКТ (Котонуйська угода)	Асиметричний вільний доступ промислової продукції та частково сільськогосподарської
Інші країни, що розвиваються, окремі перехідні економіки	Загальна система преференцій
Країни ОЕСР (Крім Туреччини та країн ЄАВТ, Японії)	РНС без кількісних обмежень
Країни СНД, інші перехідні економіки	РНС, кількісні обмеження

Сценарії подальшого розвитку спільної торговельної політики ЄС у Білій книзі Європейської Комісії у 2017р.

- зберегти ЄС у **нинішньому** вигляді;
- сконцентруватися винятково на **єдиному ринку**;
- дозволити країнам, які хочуть більшої інтеграції, взаємодіяти **тісніше** у низці сфер;
- зосередитись на поглибленій інтеграції **в окремих** сферах спільного інтересу;
- перейти до **більш глибокої інтеграції по всіх напрямках** розвитку економічного і політичного союзу.

Сучасні торговельні суперечки та війни ЄС

- - з 1995р. 181 випадок у межах СОТ (у т.ч. 84 проти ЄС)
- - ЄС-США (“бананова війна” (1992-2012); субсидії Airbus, Boieng (2019-2020); податки на доходи від цифрових послуг Google, Amazon, Facebook (2018))
- - ЄС-КНР (імпорт сонячних панелі (2013-15; нечесний трансфер технологій (2018))
- - Багатосторонні домовленості з тимчасового апеляційного арбітражу у СОТ (50 країн у 12.2020, у т.ч. Україна); Директива 2014р. – односторонні заходи

Повідомлення ЄК (2020) “Час Європи:відновлення та підготовка для наступного покоління”

- “Відкрита стратегічна автономія” (до 70% експорту країн ЄС на взаємну торгівлю):
 - - стійкість
 - - розбудова стратегічних європейських мереж доданої вартості
 - - фармацевтична автономія (COVID-19)
 - - план дій щодо критичної сировини
 - - реформа СОТ
 - - посилений механізм розгляду прямих іноземних інвестицій (у т.ч. субсидій)
 - - прикордонний вуглецевий податковий механізм



Дякую за увагу!